

De erfenis van Rigoletto en Courville xx

Wederom twee grootheden uit het verleden die niet in deze serie mogen ontbreken: Courville xx en Rigoletto. Zoals het echte stempelhengsten betaamt, is ook hun invloed op de huidige sportpaardenfokkerij nog steeds zichtbaar.

Beide topvererfers hebben de Nederlandse fokkerij, ieder op hun eigen wijze, veel goeds gebracht. Ze hebben beide in directe lijn toppaarden gebracht zoals Linky (v.Courville xx) en Queen of Diamonds (v.Rigoletto) en zijn ook in indirecte lijn van grote betekenis gebleken voor de fokkerij.

Habbekrats

Opnieuw begint het levensverhaal van deze stempelhengsten met een moeizame start in de fokkerij. Door de sportieve

prestaties van de nakomelingen hebben Courville xx en Rigoletto het vertrouwen van de fokkers weten af te dwingen. De in 1952 geboren voshengst Courville xx heeft in Engeland een bescheiden palmares bij elkaar gescoord op de renbaan. Van de 29 starts in vijf jaar tijd was hij acht keer geplaatst en won hij drie keer. Dat zorgde voor een luttel winsom van 1.250 gulden en zijn aanschafprijs lag zelfs nog lager, voor 500 Engelse ponden stond de volbloed te koop. Die lage

vraagprijs wekte argwaan bij de NWP-hoofdinspecteur J.K. Wiersema, die in het najaar van 1965 op zoek was naar goede volbloedhengsten voor het noordelijke fokgebied. Wiersema vroeg zich af wat er aan de toen zevenjarige Courville xx mankeerde, maar kon niets ontdekken en informeerde daarom bij zijn verzorger. Die beweerde dat de volbloedhengst kerngezond was en ook een plaatselijke dierenarts kon geen veterinaire bemerkingen ontdekken. De inspecteur besloot de gok

De volbloedhengst Courville xx is van grote waarde gebleken voor de Nederlandse fokkerij en hij had een dankbare taak in de tijd van de omvorming.

te nemen en schafte Courville xx aan om de fokkerij van sportpaarden in het noorden op gang te brengen. Hij dekte van 1966 tot zijn dood op 25-jarige leeftijd in 1977 op het dekstation van Job Heringa in het Groningse Harkstede. In 1970 werd Courville xx keur verklaard en twee jaar later al preferent.

Prestatiegenen

Ondanks zijn goede komaf had Courville xx zich niet weten te onderscheiden in de rensport, maar dat betekende niet dat er voor hem geen hoop was in de warmbloedfokkerij. Hij bleek namelijk een eersteklas prestatievererver. Courville xx gaf veel karakter door aan zijn nakomelingen, dat maakte ze soms overrijverig en te temperamentvol. Maar ze waren niet snel overbluft en door hun moed en vechtlust, atletische vermogen, handigheid en snelheid waren het vaak geduchte concurrenten in op tijd verreden springconcoursen. Courville xx drukte zowel qua exterieur als interieur een duidelijke stempel en was in staat om in één generatie de voornamelijk op de landbouw gerichte fokkerij om te vormen naar het rijpaard. In die tijd waren de ruiters nog niet echt gewend aan bloedpaarden en dat is een belangrijke reden waarom betrekkelijk weinig directe nazaten van Courville xx in de sport tot successen kwamen. Enkele die in goede handen terecht waren gekomen, bereikten ook gelijk de top van de sport. Een mooi voorbeeld daar van is het olympische springpaard Linky (stb.naam Norbert, uit Zolga ster prest v.Compliment) van Timothy Grubb, die in de periode van 1983 tot 1988 maar liefst 17 keer geplaatst was in wereldbekerwedstrijden. De voorheen door Eric van der Vleuten gereden Linky won op de Olympische Spelen van Los Angeles in 1984 teamzilver voor Groot-Brittanië. Daarnaast waren het zijn zonen Jasper (mv.Nizam) en Renville (mv.Farn) die in de sport voor veel reclame zorgden.

Jasper

Van Courville xx zijn diverse zonen met succes in de fokkerij gekomen. Allereerst de bekende keurhengst Jasper, die een jaar na zijn volle broer Isotoop goedgekeurd werd. Voor Isotoop was er weinig interesse en hij vertrok naar Oostenrijk, waar hij op

Jacob Melissen

Eén van de succesvolle sportpaarden van Courville xx is zijn KWPN-goedgekeurde zoon Jasper (keur), die onder Hugo Simon als Little One excelleerde in de sport.

Jacob Melissen

Keurhengst Renville (v.Courville xx) maakte veel reclame in de topsport onder Bert Romp en won onder meer het Benelux kampioenschap in 1985.

Jacob Melissen

Ramzes-zoon Rigoletto kende een wat moeilijke start in de fokkerij, maar wist het tij te keren dankzij zijn uitstekend springende nazaten.

De bekendste nakomeling van Rigoletto is zijn veelwinnende dochter Queen of Diamonds, die onder Jean-Claude Vangeenberghe op de Olympische Spelen mee sprong.

nationaal niveau succesvol was in de springsport. Jasper was bij zijn goedkeuring slechts 1.59m en daaraan dankte hij zijn sportnaam 'Little One'. In het verrichtingsonderzoek liet hij patente springmanieren zien, maar in beweging bleef hij beperkt. Toen Jasper in 1974 zijn afstammelingen moest tonen voorzag de eigenaar een teleurstelling en hij besloot hem voortijds te verkopen. Net als zijn volle broer vertrok ook Jasper naar Oostenrijk. De vrees bleek niet voor niets, de nakomelingen van Jasper hadden te weinig maat en afkeuring volgde. In Oostenrijk ontwikkelde hij zich echter tot een zeer goed springpaard onder Hugo Simon. In de zeventiger jaren heeft het duo uitstekende successen geboekt, waaronder een overwinning in de Derby van Hamburg. Toen zijn kinderen later ook gezegend bleken te zijn met bovengemiddeld veel springkwaliteit, ontstond er weer interesse voor de kleine springcrack. Herman Seiger kocht Jasper eind 1980 terug. De hengst kampte op dat moment met een peesblesure. In 1981 kreeg de Courville xx-zoon zijn dekvergunning terug en hij is tot zijn dood in 1990 in Nederland gebleven. Uit die dekperiode heeft hij verscheidene toppaarden gebracht zoals de olympische Crown Royal Legato (mv.Farn), Diejasper-T (mv.Farn), Just Do It (mv.Garant) en Avontuur (mv.Prins Oregon).

Notaris

Naast Jasper verdiende ook de Courville xx-zoon Notaris het keurpredicaat dankzij zijn goede vererving van springkwaliteit. In het verrichtingsonderzoek kreeg hij een 9 voor het springen en een 8,5 voor het vrijspringen, maar desondanks stonden de fokkers aanvankelijk niet voor hem in de rij. Hij kon geen potten breken in de sport en kreeg de naam een slechte mond te hebben, iets wat wel vaker werd geconstateerd bij Courville xx-nakomelingen. Maar Notaris bleek bovengemiddelde springpaarden te leveren en toen dat tot de fokkers door begon te dringen, groeide hun interesse in de Courville xx-zoon. De bekendste nakomeling in de sport van Notaris is Chrysler Cracker Jack (mv. Garant), die onder de Canadese Linda Southern zeer goed presteerde en in meerdere wereldbekerwedstrijden vooraan meedeed. Andere succesvolle Notaris-nakomelingen in de internationale spring-

sport zijn Eldorado (mv.Meridiaan), Suntory (mv.Uppercut xx) en Piccolino (mv.Farn). Op basis van zijn zeer hoge index voor het springen (145) werd Notaris in 1989 keur verklaard. Naast een stel opvallende springpaarden leverde hij ook een aantal nationale dressuurpaarden.

Renville

Grote naam in de sport maakte de Courville xx-zoon Renville, die onder Bert Romp triomfen vierde. Renville moest zijn sportieve successen altijd na een druk dekseizoen behalen, wat het allemaal niet makkelijker maakte voor hem. Een sportief wapenfeit is het winnen van het Benelux kampioenschap in 1985, waar hij diverse grootheden achter zich liet. Als driejarige werd de 1.60m metende Renville niet goedgekeurd bij het KWPN, in België kreeg hij wel zijn dekbrevet en werd hij omgedoopt tot Ruud van het Woudland. In 1985 kwam Renville opnieuw op de keuring in Nederland en ditmaal kreeg hij wel groen licht. Na een drieweeks gedragsonderzoek werd hij goedgekeurd bij het KWPN en de fokkers stonden voor de destijds tienjarige hengst van 1.62m in de rij. Dat vertrouwen bleek niet voor niets van Renville heeft zich, net als zijn vader, weten te onderscheiden in de fokkerij. Bekende producten van hem zijn de internationaal springende Ginus (mv. Heidelberg), Elanville (mv.Transvaal), naamgenoot Renville (mv.Vindicator) en Halanta (mv.Irco Polo). In 2002 werd postuum het keurpredicaat verleend aan Renville. Het protocol luidde: 'De commissie meent dat Renville postuum hiervoor in aanmerking komt, omdat hij als vader, maar ook als moedersvader, zijn bijzondere kwaliteit, waaronder zijn instelling, heeft weten door te geven. Kijken we naar zijn internationaal springende nafok dan komen we namen tegen als Renville, Ginus, Elanville, Halanta, Hotkey, Flash, Jagermeister, Aerobic, Experiment, Ferville, Billy en niet te vergeten Jarville. Naast 170 stamboekmerries zijn er 63 stermerries, 15 keurmerries, 4 preferente merries en 5 prestatiemerries van Renville geregistreerd.'

Verervingskracht

Behalve via zijn zonen Jasper, Notaris en Renville heeft Courville xx ook via zijn (klein)dochters zijn stempel gedrukt in de fokkerij (zie kader). Zijn dochters scoorden opvallend goed op de keuringen, zoals de

Jacob Melissen

De derde zoon van Courville xx die invloedrijk in de fokkerij is gebleken is keurhengst Notaris, die veel springkwaliteit wist te vererven.

Courville xx pref (Fair Trial xx x Château Bouscaut xx) Dekperiode: 1966-1977

Goedgekeurde KWPN zonen:

- Isotoop (mv.Nizam), 1967
- Jasper keur (mv.Nizam), 1968
- Notaris keur (mv.Polaris), 1972
- Renville keur (mv.Farn), 1975

In de tweede generatie:

- Cantor (v.Purioso), 1984
- M Pershing (v.Porter), 1971
- Zandigo (v.Amor), 1981

In de derde generatie:

- Dutchboy (Lucky Boy xx x Amor), 1985
- Edison (Notaris x Rigoletto), 1986
- Facet (Vanitas x Tolbert), 1987
- Hamilton (Nimmerdor x Amor), 1989
- Kimberley (Cabochon x Nabuur), 1992

- Lemmod (Burggraaf x Naturel), 1993
- Oscar (Wolfgang x Nabuur), 1996
- Royal Bravour (G.Ramiro Z x Orthos), 1983
- Vergilius (Pionier x Rigoletto), 1979
- Zebulon (Oldenburg x Makelaar), 1981

In de vierde generatie:

- Pacific (Corland x Nimmerdor x Joost), 1997
- Padinus keur (Heartbreaker x Grannus x Tangelo xx), 1997
- Radisson (Indorado x Nimmerdor x Joost), 1998
- Revenge W (Animo x Burggraaf x Purioso), 1998
- Washington (Rhodium x Jetset-D x Purioso), 2003

bekende Emmie (mv.Rigoletto) die diverse malen werd uitgeroepen tot kampioene op de Centrale Keuring van Groningen en moeder is van de gekeurde hengst Zandigo (v.Amor). In 1970 bestond de afvaardiging vanuit Groningen naar de UTV volledig uit Courville xx-dochters. De

vrouwelijke nazaten van Courville xx hebben hun waarde zeker zo duidelijk bewezen in de fokkerij, zo komt het olympische springpaard Zalmé (mv.H.Almé Z) van Manuel Torres uit een Courville xx-merrie en heeft het bekende olympische springpaard Felix (Maykel x

Jacob Meilissen

Onder Emile Hendrix won de vlugge Rigoletto-dochter Optiebeurs Decision vele prijzen in de internationale sport.

Rigoletto pref (Ramzes x Logarithmus) Dekperiode: 1964-1970 (NWP), 1972-1982 (KWPN)

Goedgekeurde KWPN-zonen:

- Othello (mv.Trait d'Union), 1973
- Paco (mv.Grandioos), 1974
- Turijn (mv.Watteau xx), 1977

In de tweede generatie van:

- Edison (v.Notaris), 1986
- Hollywood (v.Jasper), 1989
- Onze Fons Z (v.Alexis Z), 1996
- Panter (v.Uppercut xx), 1974
- Prince Paradiso R (v.Purioso), 1983
- Signatuur (v.Pantheon xx), 1976
- Treffer (v.Abgar xx), 1977
- Vergilius (v.Pionier), 1979

In de derde generatie van:

- Abantos (Abgar xx x Pericles xx), 1979
- Faram (Aram x Abgar xx), 1987
- Germus R (Joost x Abgar xx), 1988
- Paco (Rigoletto x Grandioos), 1974

- Tygo (Numero Uno x Purioso), 2000
- Utopie (Jacomar x Calvados x Tangelo xx), 2001
- Zandigo (Amor x Courville xx), 1981

In de vierde generatie van:

- Armstrong (G.Ramiro Z x Abgar xx x Miro), 1982
- Dreamstreet (Ahorn Z x Farnese x Ladykiller xx), 1985
- Jethro (G.Ramiro Z x Zevenster x Lucky Boy xx), 1991
- Lord Leatherdale (Lord Loxley x Ferragamo x Anmarsch), 2003
- Nairobi (Lauriston x Burggraaf x Uppercut xx), 1995
- Unitair (Voltaire x G.Ramiro Z x Joost), 2001
- Verdi (Quidam de Revel x Landgraf I x Calypso I), 2002

Ramzes, een Poolse Anglo-Arabier, wilden ze in Holstein voorzichtig omspringen, maar ze sloten hun ogen niet voor het feit dat Ramzes destijds de uitstekende springpaarden Retina, Ramona en Romanus had gebracht. Maar Ramzes gaf ook vaak wat teer fundament en Rigoletto kreeg op de hengstenkeuring concurrentie van de Ramzes-zoon Raimond, waar zowel de commissie als inspecteur Wiersema ook van gecharmeerd waren. In het boek Stempelhengsten zegt Wiersema hierover: "Ik vond Raimond op dat moment ook beter, maar zag wel wat in de jeugdige Racker." Wiersema kocht Rigoletto later met hengstenhouder Job Heringa, die samen met commissionair Polly Kamphuis in Elmshorn aanwezig was om de hengsten te bekijken. Hun eerste keuze ging uit naar de Anblick xx-zoon Antonio, maar die werd weggekaapt door de fortuinlijke hengstenvereniging Noord-Oost Groningen. Op dat moment was Rigoletto een tweede keuze, maar hij bleek al het vertrouwen volledig waard. Heringa kocht Rigoletto onder de voorwaarde dat hij minimaal drie jaar ter dekking zou komen in Drenthe, omdat de Holsteiner importhengsten verdeeld moesten worden over de drie noordelijke provincies. Zo kwam Rigoletto in eerste instantie ter dekking te staan bij Van Wijk in Beilen, die ook mede-eigenaar werd.

Intelligent

De jeugdige, 1.61m metende hengst groeide uit tot een hengst van 1.68m. Qua lengte in het lichaam was Rigoletto beperkt, de vierkantsmodellen werden vaker aangetroffen bij nakomelingen van vader Ramzes. Op de hengstenkeuring in Zuidlaren in 1973 werd Rigoletto omschreven als een eenvoudige hengst, met een goede verrichting. In de zadelrubriek categorie III was hij met zijn zevende plaats hekkensluiter. In 1971 vertrok Rigoletto voor één seizoen terug naar Holstein en uit die periode zijn er drie in Holstein gekeurde zonen overgebleven. Na diverse verhuizingen kwam Rigoletto in 1975 terecht bij Chris-Jan Klok in Diever, van waaruit hij zich ontwikkelde tot een hele populaire hengst. In het boek Stempelhengsten vertelt Klok over de spraakmakende schimmelhengst: "Hij was zo braaf dat je hem wel in de keuken kon zetten. En hij had van die ronde, heldere ogen. Rigoletto was het soort paard dat je aankeek alsof hij

Farn) van Jos Lansink een grootmoeder die afstamt van Courville xx.

Rigoletto

Net als Courville xx werd ook Rigoletto ontdekt door de vooruitstrevende NWP-inspecteur J.K. Wiersema. Hij zag hem op de Holsteinse hengstenkeuring in 1962 en

zag wel wat in 'Racker', zoals de schimmel destijds heette. Wiersema stond op goede voet met de hengstenkeuringscommissie van Holstein en adviseerde hen om 'Racker' goed te keuren en om te dopen tot Rigoletto, vernoemd naar het sigarenmerk waar hij graag gebruik van maakte. Met het bloed van Rigoletto's vader

met je praatte. Ik denk dat hij misschien wel verstandiger was dan een mens. Het praatje ging destijds rond dat hij slecht dekte, maar hij kende het werk juist heel goed. Hij moest bij ons veel merries dekken, in het eerste jaar waren het er 240 en een jaar later zelfs 300! Rigoletto was zó slim, hij wist precies wanneer hij moest dekken. Onze dierenarts begon in die tijd met opvoelen en kon precies voorspellen of Rigoletto zou dekken of niet. Alleen merries met een optimaal follikel vond Rigoletto goed genoeg om te dekken, de rest niet. In die tijd zijn we wel begonnen met kunstmatige inseminatie, anders was het niet meer te doen voor hem.” De keurhengst genoot een speciale behandeling bij het echtpaar Klok. “We dekten om de vier uur, het klokje rond. En we móesten elke keer eerst even met hem naar de weg lopen, zodat hij in de berm wat gras kon eten. En dekken deed hij alleen maar aan de rechterkant van de boerderij, nooit links. We konden met hem lezen en schrijven.”

Omvorming

De eerste jaren had Rigoletto weinig kansen gehad maar dat maakte hij later ruimschoots goed. Uit 17 dekseizoenen werden 1.372 nakomelingen geregistreerd. Hij kwam in de tijd van de omvorming en had een klassieke opdruk, daardoor grepen de fokkers in die tijd aanvankelijk liever naar bloedgemaakte hengsten als Marco Polo, Uppercut xx en Courville xx. Maar de Rigoletto's bleken wel uitstekende sportpaarden en daarmee overtuigde hij de merriehouders. In zijn beginjaren kregen zijn nakomelingen veelal tweede en derde premies en werd hij aangepaard bij zware merries. Wijlen Piet Heidema, de opvolger van 'ontdekker' J.K. Wiersema bevestigde in het boek Stempelhengsten dat Rigoletto wat eenvoudig van model was en dat hem dat parten speelde. “Hij was heel goed bruikbaar voor de landbouw. Toen hij vier jaar oud was deed hij de landbouwproef en liep in zijn eentje voor de ploeg, die man die er mee werkte kroop er zó onderdoor. Alleen we hadden in die tijd de opdracht om rijpaarden te fokken en dus besteedden we veel aandacht aan ras, kwaliteit en een modern type. De Anblick xx-zoon Antonio was zeker eens zo duur als Rigoletto, maar van hem hadden we op basis van zijn model veel hogere verwachtingen. Wij konden ook niet weten dat Rigoletto enorm

Dirk Caremans

De KWPN-hengst Utopie werd in 2010 verkocht naar de USA alwaar de hengst onder de naam Combina wordt uitgebracht op het hoogste niveau door Kirsten Coe. De hengst draagt via zijn moederlijn twee keer het bloed van Rigoletto. Afgelopen voorjaar sprong hij de wereldbekerfinale in 's-Hertogenbosch.

veel springvermogen zou fokken, al stond zijn vader Ramzes daar al wel om bekend en was dat één van de redenen waarom Wiersema hem wilde hebben.”

Merriemaker

Rigoletto heeft een groot aantal goede sportpaarden voortgebracht. De meest bekende is de kleine Queen of Diamonds (stb.naam Walzertraum, uit Mona Lisa keur pref prest v.Farn) waarmee Jean-Claude Vangeenberghe ongekend succesvol was. Deze olympische nazaat uit de Oberlinastam won onder meer de Grote Prijs van Rome en nam tweemaal deel aan het Europese kampioenschap. Ze is na haar sportcarrière ingezet voor de fokkerij bij Alfonso Romo in Mexico. Andere bekende internationale springpaarden van Rigoletto zijn Santa Monica van Alwin Schoc-

kemöhle, Santa Claus (mv.Grandioos) en Decision (stb.naam Windy, mv.Uniek). Diverse nazaten excelleerden in de puissancewedstrijden, de vermogentester bij uitstek, zoals Valencia (mv.Reflex) en Captain Green. Zeker zo bijzonder is de invloed van Rigoletto via zijn dochters, kleindochters en zelfs achterkleindochters. Hij gaf zijn vrouwelijke nazaten zoveel talent mee dat ook zij sterk vererfden. Een hele reeks internationale springpaarden komt uit een Rigoletto-moeder, zoals Desteny (v.Sebastiaan), Dublin (v.Ahorn), Nandor Fortuna (v.Nimmerdor), Olympic Briljant (v.Le Mexico), Olympic Treffer (v.Abgar xx) en Interadel (v.Landadel). Opvallende gekeurde zonen heeft Rigoletto nooit kunnen leveren, maar via zijn vrouwelijke nazaten heeft hij toch een grote erfenis weten achter te laten.

